

Beleidsplan van Stichting Montessori Peuterspeelzalen

Duiven e.o.

**Vastgesteld door het bestuur van de Stichting Montessori peuterspeelzalen Duiven e.o.
Februari 2016**

Inhoud

Voorwoord	5
Hoofdstuk 1 Missie en Visie	6
1.1. Inleiding	6
1.2. Missie.....	6
1.3. Visie	6
Hoofdstuk 2 Ouders	8
2.1. Visie op opvoeden	8
Hoofdstuk 3 Personeel	9
Hoofdstuk 4 Pedagogisch beleid	9
4.1. De visie van Maria Montessori	9
4.1.1. Maria Montessori	9
4.1.2. Uitgangspunten van de montessorivisie	10
4.1.3. Peutergroep met een montessorivisie	10
4.1.4. Kenmerken van de montessorivisie	11
4.2. De ontwikkeling van het kind	18
4.2.1. Motorische ontwikkeling.....	18
4.2.2. Zintuiglijke ontwikkeling.....	19
4.2.3. De cognitieve ontwikkeling	19
4.2.4. De taalontwikkeling.....	20
4.2.5. Sociaal-emotionele ontwikkeling	22
4.2.6. Ontwikkeling van de zelfstandigheid.....	23
4.2.7. De creatieve ontwikkeling	24
5.1. Groepen en locaties	25
5.2. Plaatsingsbeleid en groeps grootte.....	26
5.3. Observatie en registratie	26
5.4. De extra zorg	26
5.5. Tijden	27
5.6. Vakanties en vrije dagen	27
5.7. Een ochtend peutergroep	28
5.8. Wennen en afscheid nemen.....	28
5.9. Verjaardagen en feestdagen	29
5.10. Ziek	29
	3

5.11. Schoonmaak	30
Hoofdstuk 6 Veiligheid	30
6.1. Inleiding	30
6.2. Kindermishandeling.....	31
6.3. Rust, regelmaat en reinheid (=hygiëne)	31
Hoofdstuk 7 Klachten	32
Hoofdstuk 8 Voorschoolse educatie (VVE).....	32

Voorwoord

Het voorliggend stuk beschrijft het beleid dat gevoerd wordt door de Stichting Montessori peuterspeelzalen Duiven in haar peutergroepen De Groene Ring Noord en Zuid. Hiermee informeert zij belanghebbenden, in het bijzonder de ouders, die hun kind naar de geïntegreerde peuter- en basisschool De Groene Ring (willen) sturen. Het beleidsstuk dient tevens ter verantwoording in het kader van de “Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen” naar de gemeentelijke inspectie en bijbehorende opname in het Landelijk Register Peuterspeelzalen.

De peutergroepen vormen een voorziening voor kinderen van 2 tot 4 jaar. Gedurende een aantal dagdelen bieden zij het kind mogelijkheden tot spelen en ontwikkelen. Dat vindt plaats door middel van een doordacht programma, de onderliggende Montessori visie met haar specifieke materialen en deskundige leiding.

Ofschoon formeel peuterspeelzaal en basisschool twee verschillende stichtingen met eigen besturen zijn, vormen de peutergroepen en de basisschool De Groene Ring een geïntegreerd geheel.

Er zijn contacten met de peuteropvang van Zonnekinderen in Duiven en de stichting is verbonden met de sectie “het jonge kind” van de Nederlandse Montessori Vereniging. Om een goede indruk te krijgen van de peutergroepen is een bezoek en rondleiding een noodzaak. Een peutergroep “in bedrijf” geeft de beste indruk van het beschreven beleid. De directie leidt u graag rond.

Ike Huizenga
Duiven, februari 2016

Hoofdstuk 1 Missie en Visie

1.1. Inleiding

Om het integrale karakter van de peutergroepen met de basisschoolgroepen te benadrukken is het hoofdstuk Missie en Visie uit het strategisch beleidsplan en schoolplan van de stichting Montessori Basisonderwijs e.o. tevens opgesteld ten behoeve van de peutergroepen.

1.2. Missie

De opdracht, die de school zich stelt, luidt:

Kind, ouders, leerkracht/leidster en school/peutergroep bezinnen zich intensief, met name door reflectie op eigen handelen, op de vraag wat dit kind in zijn of haar situatie nodig heeft, zodat een zo individueel mogelijk onderwijsarrangement geboden kan worden om een optimale ontwikkeling van het kind mogelijk te maken. Onder optimale ontwikkeling verstaan wij o.a.:

- De ontwikkeling van bewustzijn, identiteit, zelfrespect en wil;
- Het verwerven van bekwaamheid om in het dagelijks, sociale en maatschappelijke leven en verdere studie te kunnen functioneren;
- Een persoonlijke, creatieve, zelfstandige en onafhankelijke rol te leren vervullen in de samenleving van nu en morgen met verantwoordelijkheid voor jezelf en voor de ander.

1.3. Visie

Het handelen vanuit de missie zien we terug in:

- De leerkrachten/leidsters gaan niet alleen om met verschillen, maar gaan uit van verschillen omdat zij die als een verrijkend gegeven beschouwen.
- De school en peutergroepen kennen een veilig en uitdagend leer- en leefklimaat, waarvan het kind mede-eigenaar is.
- Het kind maakt zich specifieke vaardigheden eigen, zodat het zichzelf kan reguleren en op eigen benen leert staan.
- Het kind leert actief en betrokken in betekenisvolle situaties en in samenwerking met anderen.
- Het kind leert zich doelen te stellen en te reflecteren op ervaringen en resultaten. Hierdoor krijgt het steeds meer zicht op zichzelf en zijn of haar omgeving.

Vanuit de Montessori grondslag voegen we hieraan toe:

- De werkwijze van de school/peutergroep is gebaseerd op de antropologie en het pedagogisch, didactisch concept van dr. Maria Montessori, waarin kosmisch onderwijs en opvoeding, opvoeding tot onafhankelijkheid en sociaal verantwoordelijk gedrag een belangrijke plaats innemen. In hoofdstuk 4 en 5 beschrijft de school/peutergroep hoe deze werkwijze wordt vormgegeven.
- De werkwijze en de uitgangspunten van de school/peutergroep worden onderschreven door het bevoegd gezag van de school/peutergroep en alle

personeelsleden die aan de school zijn verbonden en deze worden gerespecteerd door de ouders van de kinderen die de school/peutergroep bezoeken.

- De vast benoemde leerkrachten/leidsters hebben naast een (onderwijs)bevoegdheid een door de NMV erkend Montessoridiploma of zijn studerend daarvoor. De school houdt door professionalisering de (Montessori)bekwaamheid op peil.
- De functionarissen die verantwoordelijkheid dragen voor het personeels- of onderwijsinhoudelijk beleid hebben een door de NMV erkend Montessoridiploma of zijn studerend daarvoor. Zij houden door professionalisering hun (Montessori)bekwaamheid op peil.
- De school/peutergroep is lid of aspirant lid van de NMV en de school/peutergroep werkt mee aan de kwaliteitstoetsing die leidt tot erkenning door de NMV. Voorafgaande aan deze kwaliteitstoetsing voert de school een zelfevaluatie uit in het kader van hun eigen systeem van kwaliteitszorg.
- Voldaan wordt aan de eisen ten aanzien van het gebruik van ontwikkelingsmaterialen en de inrichting van de groepsruimten als uitgebreide en uitnodigende omgeving, zodat kinderen zich zelfstandig en zelfverantwoordelijk kunnen ontwikkelen.
- De kinderen van 2 t/m 12 jaar worden ingedeeld in heterogene leeftijdsgroepen. De 2-4 jarigen (PB), 4-6 jarige (OB), 6-8 jarigen (MB), 8-10 jarigen(TB) en de 10-12 jarigen in de BB
- Er is vrije werkkeuze door vrijheid van lesrooster, door het creëren van een ruime vrije werkperiode en door adequaat klassenmanagement, zodat kinderen ruim de gelegenheid krijgen eigen keuzes te maken in hun ontwikkeling en in staat zijn hun eigen ontwikkeling te volgen.
- De school/peutergroep heeft een adequaat kind volgsysteem en groepsadministratie waarin de observatiegegevens van de individuele ontwikkeling van het kind en de groepsactiviteiten geregistreerd staan. Per bouw bestaat uniformiteit, tussen de bouwen is aansluiting zichtbaar. Het kind volgsysteem bevat ontwikkelings-, pedagogische en sociale gegevens.
- Over de ontwikkeling van het kind wordt op initiatief van de school/peutergroep regelmatig overleg gevoerd tussen ouders en leerkrachten/leidsters. Er wordt mondeling aan de ouders gerapporteerd. Deze rapportage bevat in elk geval ontwikkelings-, pedagogische en sociale gegevens.

Hoofdstuk 2 Ouders

2.1. Visie op opvoeden

Als opvoeder is men (voor een deel) doelbewust bezig invloed uit te oefenen op een kind, zodat het opgroeit tot een volwaardig individu dat zich staande kan houden in de maatschappij. De opvoeder begeleidt het kind in zijn ontwikkeling naar zelfstandigheid, waarbij het kind verantwoordelijkheid leert dragen voor zichzelf en anderen. In eerste instantie valt de opvoeding van een kind onder de verantwoordelijkheid van de ouders. Als ouders besluiten hun kind op de peutergroep te plaatsen, nemen de leidsters een deel van deze opvoedingstaken over. Van de leidsters mag dan ook verwacht worden dat ze een relevante opleiding hebben gevolgd en afgerond, die hen kwalificeert voor de opvoedingstaken waar zij bij de peutergroep mee geconfronteerd worden. Ouders blijven ten alle tijden eindverantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind. Daarom is overleg en goed contact tussen ouders en leidsters van essentieel belang. Op deze wijze wordt gezamenlijk besloten hoe aan de opvoeding van een kind vormgegeven wordt binnen de peutergroep.

Om te zorgen dat een kind de mogelijkheid krijgt om zich optimaal te ontwikkelen gaan we uit van een aantal basisdoelen. Naast deze basisdoelen ligt het accent op: respectvol, positief en met aandacht omgaan met het kind, kinderen opvangen in een talige en uitnodigende omgeving waar ruimte is voor zelf ontdekken en ervaren en het ontwikkelen van de zelfstandigheid. Humor en samen plezier hebben, zijn eveneens essentieel bij het werken met kinderen. Voor ons is het niet voldoende om alleen maar positief met kinderen om te gaan, maar ook de achtergronden te weten, waarom dit belangrijk is en wat dit oplevert voor o.a. het kind en de groepsatmosfeer.

Ouders melden hun kind aan voor de peutergroep na een intakegesprek, rondgang door de school/peutergroep en de ontvangst van een schoolgids/ infoboekje. Voor de ouders ligt het beleidsplan peuterspeelzaal De Groene Ring ter inzage op het ouderinformatie bord. Alle informatie is terug te vinden op de site. In het gesprek worden verwachtingen van de ouders, de begeleidingsvraag van het kind en mogelijkheden van de Montessori peutergroep op elkaar afgestemd. Ouders kunnen na plaatsing altijd informatie krijgen over de gang van zaken of de ontwikkeling van hun kind. Hiervoor maakt de ouder een afspraak met de leidster of nodigt de leidster de ouders uit. Het gesprek vindt in principe in de peutergroep plaats.

Aan het begin van het schooljaar wordt een informatieavond belegd. De ouders krijgen informatie over de gang van zaken en het Montessori materiaal. Ouderavonden worden voor, zowel de basisschool als, de peutergroepen georganiseerd. Aan het einde van de peutergroep vult de leidster een overdrachtsrapportage in. Ouders tekenen deze rapportage voor gezien. Er vindt altijd een warme overdracht plaats van de peutergroep naar de Montessori basisschool De Groene Ring of andere voorziening.

Hoofdstuk 3 Personeel

Iedere groep wordt geleid door een vaste leidster. Zij is minimaal MBO (op het gebied van de begeleiding van kinderen) opgeleid en heeft een Montessori peutercursus afgerond. Het Integraal Personeelsbeleid (IPB) van de basisschool is ook van toepassing op de peuterleidsters. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de map “personeelszaken peuterspeelzalen” van Spectrum. Alle leidsters beschikken over een geldige verklaring omtrent het gedrag (VOG). Zij beheersen en gebruiken de Nederlandse taal als voertaal.

Het aantal beroepskrachten per groep bedraagt:

- In een groep met maximaal 8 kinderen; ten minste 1 beroepskracht
- In een groep met 9 tot 16 kinderen; ten minste 2 beroepskrachten

De peutergroep staat onder leiding van de directeur. Zij is integraal verantwoordelijk voor het uitvoeren van het beleid, is daartoe door het bestuur gemandateerd en legt hierover verantwoording af aan het toezichthoudend bestuur.

De vaste leidsters vallen onder de aansprakelijkheidsverzekering van het bestuur. Meehelpende vrijwilligers zijn middels een gemeentelijke verzekering gedekt. Stagiaires werken altijd onder verantwoordelijkheid en supervisie van de vaste beroepskracht. De peutergroep is door Calibris erkend als opleidingsinstituut voor MBO studenten.

Hoofdstuk 4 Pedagogisch beleid

4.1. De visie van Maria Montessori

4.1.1. Maria Montessori

Maria Montessori (1870-1952) was de eerste vrouwelijke arts van Italië. Tevens was ze hoogleraar antropologie aan de universiteit van Rome. Aanvankelijk werkte ze met zwakzinnige kinderen. Later richtte ze in de sloppenwijken van Rome 'case dei bambini' (kinderhuizen) op, waar ze haar pedagogische opvattingen in de praktijk bracht. Haar ideeën over opvoeding en onderwijs bleken zo goed aan te slaan, dat ze gaandeweg steeds meer toepassing hebben gevonden. Maria Montessori praatte niet alleen met kinderen om hen iets te leren, maar ze keek en luisterde vooral ook naar kinderen. Dit was een revolutionaire manier van werken met kinderen. Immers, tot dan was het gebruikelijk dat de leerkracht alleen zelf sprak om kennis over te dragen.

4.1.2. Uitgangspunten van de montessorivisie

Maria Montessori kwam erachter dat kinderen van nature **nieuwsgierig** en **leergierig** zijn. Kinderen hebben uit zichzelf een sterke behoefte om zich te ontwikkelen, om nieuwe dingen te ontdekken en te leren. Dat uit zich in een **natuurlijke belangstelling** van kinderen. Wij vinden het daarom belangrijk dat kinderen vanuit intrinsieke motivatie werken i.p.v. opgelegd door de leidster. De onderwerpen van die belangstelling verschillen per kind en veranderen met verloop van een aantal fasen. Dit betekent dat kinderen kortere of langere perioden ontvankelijk zijn voor bepaalde leergebieden. Als het kind zich in zo'n '**gevoelige periode**' bevindt, is het in staat op dat moment een aspect zeer intensief te ontwikkelen. Het is de deskundigheid van de leidster om gepast op deze gevoelige perioden te reageren, door het passende materiaal op het juiste moment aan te bieden

4.1.3. Peutergroep met een montessorivisie

Omdat kinderen zich verschillend ontwikkelen (o.a. door verschil in tempo, aanleg en interesse) staan wij voor een persoonlijke benadering bij de Groene Ring. Kinderen hebben bij ons een grote mate van keuzevrijheid wat aansluit bij de behoefte van jonge kinderen. Kinderen mogen grotendeels zelf kiezen voor de materialen en hoeken waarmee of waarin ze willen werken en met wie ze willen spelen en werken. Met de meeste materialen kunnen kinderen zelf kiezen voor de plek: op de grond op een mat of aan hun tafel. In de peutergroep hebben we zowel hoge als lage tafels. Ieder kind heeft een eigen lage tafel. De lage tafels bij de peuters worden voornamelijk voor het werken gebruikt. Het is veel gemakkelijker als een kind bijvoorbeeld een puzzel heeft gepakt, dat het deze op zijn niveau op tafel kan leggen. Kinderen pakken zelf hun fruit en drinken en ruimen hun eigen tafel af en maken deze schoon. Ook verzorgen zij een plantje.

Wij vinden het belangrijk om kinderen te begeleiden bij hun steeds verdere zelfstandigheid. Kinderen kunnen vaak zoveel meer dan wij volwassenen denken. Vertrouwen in het kunnen van het kind en zelfstandigheid kunnen niet los van elkaar worden gezien.

Het is belangrijk dat kinderen materialen, begrippen etc. aangeboden krijgen op het moment dat ze hiervoor het meest open staan. Dit wordt door Montessori aangeduid als de gevoelige periode. Daarom is het belangrijk dat leidsters kinderen observeren, zodat zij weten wat ze kinderen wanneer aan moeten bieden. De leidster is vooral een begeleider. Ze helpt kinderen niet onnodig of grijpt niet telkens storend in. Ze heeft voor een deel een afwachtende houding en kijkt wanneer haar hulp gewenst is. De groepsruimte, ofwel de voorbereide omgeving, is doordacht. Deze is logisch ingericht zodat kinderen het snappen en zodat kinderen zelf materialen kunnen pakken en ze niet afhankelijk zijn van de leidster.

In de peutergroepen en op de school wordt gesproken over 'werken'. Kinderen die spelen zijn in principe aan het werk. Voor hen is het spel een heel serieuze zaak, vandaar dat wij zowel over werken als spelen praten, maar vaker over werken.

Montessoriaans werken lijkt misschien wat schools, maar het komt tegemoet aan de behoeften van de kinderen. Uiteraard is er tussendoor tijd en ruimte voor een knuffel en een gezellig gesprekje met de leidster. De leidster zal ook dagelijks de kinderen voorlezen en regelmatig liedjes met ze zingen etc. Daarnaast geeft de leidster 'lesjes' in de kring of aan een kleine groep of aan een individueel kind.

4.1.4. Kenmerken van de montessorivisie

'Help mij het zelf te doen' en zelfstandigheid

'Help mij het zelf te doen', is een uitspraak die de kern van de montessorivisie weergeeft. Het montessorionderwijs en de montessorivisie binnen De Groene Ring is duidelijk gericht op de ontwikkeling tot zelfstandigheid. De kinderen krijgen de vrijheid en de gelegenheid om zelf te ontdekken, te doen en te ervaren. Dit wil overigens niet zeggen dat kinderen alleen maar doen wat ze willen. Aan het montessori-principe ligt een duidelijke structuur ten grondslag. 'Help mij het zelf te doen' is een belangrijk uitgangspunt van de montessorivisie. De leidster schept voorwaarden voor een veilige en uitdagende leeromgeving. Meer over de zelfstandigheidontwikkeling kunt u lezen in **hoofdstuk 4.2** over de ontwikkeling van het kind en specifiek in **paragraaf 4.2.6**.

Verschillen in leertempo en leeractiviteit

Ieder kind leert en werkt in zijn eigen tempo. Niet alle kinderen zijn op hetzelfde moment toe aan dezelfde leeractiviteit. De leidster heeft in dit proces een duidelijk observerende en begeleidende functie. De leidster zorgt ervoor dat het kind uitgenodigd wordt tot activiteiten. Zij moet de specifieke ontwikkeling van ieder kind onderkennen en die begeleiden met behulp van speciaal daartoe ontworpen materiaal. De ontwikkeling van de kinderen moet zorgvuldig begeleidt worden: het is essentieel dat het kind de juiste 'prikkel' krijgt op het juiste moment. Het zijn de kinderen zelf die aangeven of laten zien waar ze behoefte aan hebben. De leidster sluit zo natuurlijk aan bij deze leerbehoefte van het kind. Ook, of wellicht wel juist, in de voorschoolse periode leren kinderen enorm veel.

Spelen = leren. Dat neemt niet weg dat een leidster regelmatig iets nieuws aanbiedt. Het kind laat vervolgens zien of het rijp is en/of interesse toont voor dit aanbod.

De voorbereide omgeving

De speel-leeromgeving van het kind moet zodanig worden ingericht dat die het kind uitdaagt en leerrijk is. De leidster moet de speel-leeromgeving dus weloverwogen en doelgericht inrichten. De omgeving waarin kinderen werken wordt zo ingedeeld dat ze (zoveel mogelijk) zelfstandig aan het werk kunnen. Daarom zijn er open kasten met in iedere kast ontwikkelingsmateriaal. Kinderen kunnen en mogen bij ons zelf hun materialen pakken. De inrichting van de ruimte hoort hierbij: kinderen werken alleen of samen aan een tafel, op de grond of in een speelhoek. Kinderen zien regelmatig waar een ander kind mee aan het werk is; de nieuwsgierigheid wordt geprikkeld en het kind wordt uitgedaagd om ook eens met dat materiaal aan het werk te gaan. Ook de rol van de leidster hoort bij de voorbereide omgeving: de leidster is niet centraal aanwezig, maar heeft de rol om kinderen te helpen en te coachen. Het idee achter de voorbereide omgeving is dat het kind zich uitgedaagd voelt om dingen aan te pakken en uit te proberen. Kinderen mogen daarom tijdens de werktijd zoveel mogelijk zelf kiezen waar ze mee willen werken. Lesjes geven over de omgang van materiaal is van belang. Kinderen dienen te weten waar materiaal staat en hoe ze hier mee om moeten gaan. Dit geeft hun duidelijkheid en vertrouwen.

De groepsruimte speelt een belangrijke rol in het leven van een kind. Zo'n ruimte moet stimulerend zijn om in te werken. De leidster besteedt veel aandacht aan het aantrekkelijk maken van de groepsruimte. Geregeld wordt het lokaal anders 'aangekleed', passend bij de tijd van het jaar of bij een thema waar de kinderen mee bezig zijn. Door deze 'voorbereide omgeving' wordt het kind geprikkeld om te leren. Tevens zijn er materialen voor kinderen voor de creatieve ontwikkeling. Kinderen kunnen tekenen, krijten, kleuren, verven, scheuren, knippen, prikken etc. Lees meer hierover in **hoofdstuk 4.2.7**.

Iedere peutergroep heeft een aandacht tafel. Deze kan verband houden met het thema dat op dat moment aan de orde is. Ook kan er materiaal op staan wat onder de aandacht van de kinderen wordt gebracht. Kinderen mogen dingen van de aandacht tafel pakken om mee te spelen. Ze kunnen ook zelf iets meenemen en toevoegen aan de aandacht tafel.

Vrijheid in gebondenheid

De vrijheid van kinderen in de peutergroep is niet onbeperkt. Het is vrijheid in gebondenheid, dus geen ongeremde vrijheid wat mensen soms denken als ze het woord vrijheid horen in combinatie met Montessori. Een kind krijgt de vrijheid die het aankan. De kinderen moeten (juist) rekening houden met elkaar. Een kind leert hierdoor de grenzen van zijn eigen vrijheid kennen en de vrijheid van anderen te respecteren. Er zijn ook regels in een groep. Kinderen leren spelenderwijs om met gestelde regels om te gaan. Montessori stelde dat de vrijheid daar ophield waar anderen gestoord werden. Activiteiten worden zowel individueel, aan kleine groepjes of aan de hele groep aangeboden. Het vrij werken ofwel het vrije spel neemt echter de belangrijkste plaats in. Ieder kind heeft andere behoeften, interesses, etc.

Montessorimaterialen

De speel- en leermiddelen waarmee de peuters bij de Groene Ring werken, noemen we materialen. Kinderen leren het best door zelf te ervaren hoe iets moet. Er zijn veel materialen ontwikkeld waarmee kinderen heel goed zelfstandig kunnen werken. De montessorimaterialen vormen het middel om het kind te helpen bij zijn (spel- en leer)ontwikkeling. De leidster weet door observatie wanneer het kind toe is aan een bepaald materiaal. Zij geeft vervolgens het kind een lesje, waarin zij één van de mogelijkheden van het materiaal voordoet. Het kind neemt de voorgedane handelingen over en komt door zelfstandig werken tot **onderscheiden**, **vergelijken** en **combineren**. Het kind gaat scherper waarnemen, het leert verschillen en overeenkomsten opmerken en kan hierdoor zijn **indrukken ordenen** en **begrippen vormen**, waardoor het gestructureerd denken wordt ontwikkeld. Het materiaal bevat een '**controle van de fout**', dat wil zeggen dat het kind zelf zijn fout ontdekt doordat aan het eind van zijn oefening blijkt dat er iets niet past. Het montessorimateriaal dat wij hebben, bevordert meerdere ontwikkelingsgebieden: de zintuiglijke ontwikkeling (zien, horen, voelen, ruiken, proeven), de cognitieve ontwikkeling (o.a. begripsvorming, bijv. groot-klein) en de motorische ontwikkeling (o.a. oog-hand-coördinatie).

Het montessorimateriaal nodigt uit tot herhaling. Herhaling is voor jonge kinderen erg belangrijk. Door herhaling beklijft iets echt en neemt de concentratiehoogte toe. De meeste materialen zijn voorlopers van abstracter materiaal voor midden- en bovenbouwleerlingen van de basisschool. Maria Montessori ging er vanuit dat de opbouw van leren zat in het eerst concreet ervaren, door materialen letterlijk in de handen te hebben gehad, voordat een kind kan abstraheren. Behalve met montessorimaterialen werken peuters op de Groene Ring ook met ander speel-leermateriaal. Meer over de zintuiglijke ontwikkeling kunt u lezen in **hoofdstuk 4.2.2**.

Montessorimateriaal dat wij o.a. aanbieden aan de peuters:

De roze toren

De bruine trap

De rode stokken

De cilinderblokken

Gekleurde cilinders

De gehoorkokers

De kleurenspoelen

Het ruw-glad materiaal

Knopenrek en klittenbandrek

Daarnaast maken de leidsters zelf ook veel werkjes.

Huishoudelijke materialen

Wij vinden het van belang om kinderen vertrouwd te maken met diverse huishoudelijke taken. Zo vinden peuters het erg leuk om zelf (al dan niet met hulp van de leidster) een plantje te verzorgen, ramen te lappen, af te wassen, te vegen etc. Het aanbieden van dit soort activiteiten kan ook als montessoriaans worden bestempeld. Peuters zijn, bij uitstek, in een leeftijdsfase waarin imiteren van de ouder of leidster een belangrijke rol speelt.

Het belangrijkste doel van praktische dagelijkse activiteiten is: het verfijnen van vaardigheden wat bijdraagt aan de autonomie van het kind; 'spelenderwijs' de logische volgorde herkennen en toepassen van diverse handelingen; het ontwikkelen van zorg voor de omgeving van het kind. Met deze activiteiten wordt tegemoet gekomen aan de natuurlijke behoefte van kinderen om actief bezig te zijn; de grote en kleine motoriek wordt geoefend, de coördinatie van bewegingen alsmede de oog-hand-coördinatie.

Samenwerking

Naast de aandacht voor het persoonlijke kind is er veel aandacht voor de omgang met elkaar. De ontwikkeling van sociale vaardigheden vinden we erg belangrijk. De kinderen leren om rekening te houden met elkaar, om iets voor elkaar te doen, elkaar te helpen en om samen te werken. Ze mogen met een ander kind een werkje maken of met een klein groepje ergens aan werken. Op deze wijze maken de kinderen zich spelenderwijs sociale vaardigheden eigen. Onze peutergroep kent een aantal omgangsregels die aangeven hoe we met elkaar omgaan. Voorbeelden zijn: je begint aan een nieuw werkje als het vorige werkje klaar is en opgeruimd; je mag een ander kind niet (telkens) storen als het geconcentreerd bezig is.

De leidster als begeleider

Een leidster bij de Groene Ring vervult in de eerste plaats de rol van begeleider, helper en ondersteuner. De leidster kijkt of en wanneer een kind haar hulp/begeleiding nodig heeft. De peuterleidster vind je vaak tussen de kinderen, bezig met één kind of met een klein groepje. Alle kinderen worden persoonlijk benaderd en geobserveerd. De leidster houdt zoveel mogelijk bij wat een kind per dag heeft gedaan, zodat de leidster hier een volgende keer bij kan aansluiten. De leidsters van de peutergroepen hebben een montessori-peutercursus gevolgd.

Het hoofddoel van Maria Montessori was: vredesopvoeding. Wij vinden het erg belangrijk om op een respectvolle en positieve manier met kinderen om te gaan. Wij geven kinderen grenzen aan, maar willen niet de rol van 'politieagent' spelen. Door het kind positief te benaderen, het kind ruimte te geven en aan te sluiten bij de behoeften van het kind i.p.v. ons eigenbelang boven het belang van het kind te zetten, ervaren we ook veel meer rust en een relaxte houding bij de kinderen. De rol van de leidster in de groep is heel bepalend. Ze heeft een actieve rol, hoewel de leidster niet centraal staat in de groep. Deze houding voorkomt dat kinderen (te) afhankelijk van haar worden. De leidster zorgt voor de harmonie in de groep. De leidster is een voorbeeldfunctie voor de kinderen. Als een leidster zacht en rustig en vriendelijk tegen de kinderen praat, zal ze dit gedrag gespiegeld zien in het gedrag van de kinderen. Als ze hard praat en regelmatig boos is, zullen kinderen dit ook overnemen en zich op een zelfde manier uiten. De leidster is als het ware in dienst van de kinderen in de groep. Het kind staat centraal zonder dat het kind dit in de gaten heeft.

De non-verbale uitstraling en communicatie van een leidster is net zo belangrijk als de verbale communicatie. De houding van de leidster dient zoveel mogelijk in overeenstemming te zijn met de inhoud van haar taal. De leidster zal kinderen uitnodigen tot het gebruik van taal en daarnaast zal ze veel van zowel haar eigen handelen als het handelen van de kinderen moeten benoemen. Naast het handelen, zal ze ook gevoelens en

intenties benoemen. Dit is belangrijk om de taalontwikkeling en de sociaal-emotionele ontwikkeling te stimuleren, maar ook om een kind voor te bereiden op komende handelingen of situaties. Het kind voelt zich hierdoor emotioneel veilig; het weet immers waar het aan toe is.

De leidster is tevens verantwoordelijk voor de voorbereide omgeving, ofwel de groepsinrichting. Deze moet kinderen uitnodigen en prikkelen tot ontdekken, experimenteren m.b.t. de verschillende ontwikkelingsgebieden. De omgeving dient regelmatig veranderd te worden (bijvoorbeeld wat betreft de keuze van materialen) vooral afgestemd op datgene wat kinderen op dat moment bezighoudt. Dit vraagt een observerende, open en nieuwsgierige houding van de leidster naar het kind. Wat houdt het kind of de groep kinderen bezig? Wat vindt het interessant? Daarna volgen vragen als: hoe kan ik dit nog aantrekkelijker maken waardoor kinderen zich bijvoorbeeld kunnen verdiepen en hoe kan ik daar als leidster bij aansluiten. Een leidster kan tijdens activiteiten pedagogische aspecten inbrengen om de kinderen spelenderwijs iets bij te brengen. Dit kan tijdens een groepsactiviteit, maar ook in een één-op-één-contact. Ook de verzorgings- en eetmomenten zijn bij uitstek gelegenheden waarbij een kind iets leert: handelingen, nieuwe woorden, oorzaak-gevolg-denken etc. Respect voor de behoefte van het kind aan een stabiele persoonlijke band met de leidster en respect voor de zelfstandige activiteiten van het kind. Vanuit deze principes ontstaat een derde: de noodzaak om het leven van het kind zinvol te organiseren. Er is tijd om zelf actief bezig te zijn, al dan niet in contact met andere kinderen. Deze verschillende tijden worden zo georganiseerd dat het kind er optimaal van kan profiteren. Hoe we dit doen leest u in **hoofdstuk 5.7. “Een ochtend in de peutergroep”**.

Respectvolle verzorging

De verzorgingsmomenten zoals: fruit en drinken en verschonen, bieden de mogelijkheid om regelmatig plezierig samen te zijn met het kind. Het is een belangrijke bezigheid voor, zowel de leidster, als het kind. Door tijd en aandacht aan dit één-op-één-contact te besteden, bouwen leidster en kind een hechte band op met elkaar. Het is het moment om werkelijk samen te zijn en elkaar te leren kennen.

De kwaliteit van de zorg wordt bepaald door de communicatie tussen de leidster en het kind. Het is belangrijk dat een kind zich veilig hecht. Verzorgingsmomenten dragen ook bij aan de uitbreiding van de woordenschat van het kind en de zelfstandigheidontwikkeling. Er ontstaat een samenspel, een dialoog, tussen leidster en kind. Als een kind de kans krijgt in zijn eigen verzorging een actieve deelnemer te zijn in plaats van een passieve ontvanger, vergroot dit zijn gevoel van autonomie en zelfvertrouwen. Naast de vaste ‘plas-verschoontijd’ na het fruiteten, kunnen de peuters ook zelfstandig naar de wc.

Lichamelijke verzorging, zelfstandigheid en het belang van rustige handen

Een vrije bewegingsontwikkeling is altijd onlosmakelijk verbonden met een aandachtige, liefdevolle verzorging. Tijdens de verzorgingsmomenten besteden leidsters van de Groene Ring ook veel aandacht aan de ontwikkeling van de zelfstandigheid van de kinderen. Een peuter krijgt de ruimte om bijvoorbeeld zelf zijn jas aan te doen of zijn of haar tas met fruit en drinken van de kapstok te halen. Zelf handen te wassen bij het lage aanrecht, de tafel schoon te maken en zelf zijn neus schoon te maken. De handen van de leidster moeten rust

uitstralen. Ze moeten als veilige, vertrouwde handen voelen waar een kind zich op kan verlaten, dus geen (goedbedoelde) duwtjes in de rug omdat een kind iets sneller zou moeten lopen. Door de afwachtende, rustige handen van een leidster wordt een kind uitgenodigd om zelf mee te helpen/werken. Het kind krijgt de tijd van de leidster. Haar handen grijpen niet te snel of onnodig in. De leidster schept een omgeving om een kind zelf te laten groeien en helpt het kind waar nodig.

Vrije bewegingsruimte en motoriek

Het speelmateriaal sluit aan bij de leeftijd van de peuters tussen twee en vier jaar en zijn belangstelling. De peuters hebben in het speellokaal (locatie Zuid) de ruimte om te bewegen. Ook klimmaterialen kunnen hier deel van uitmaken. Leidsters observeren de kinderen om met het speelmateriaal zo goed mogelijk te kunnen aansluiten bij ieder individueel kind. De peutergroep op locatie Noord heeft in de groep zelf klim- en klautermateriaal.

Er wordt door een leidster niet onnodig ingegrepen in het spel of de activiteit van een kind en het kind wordt niet onnodig geholpen, gestimuleerd of gestoord. De leidster is in de buurt, maar beperkt zich tijdens het spel zoveel mogelijk tot oogcontact of bevestigende woorden. Dat helpt het kind uit te groeien tot een evenwichtig, opgewekt en zelfverzekerd mens dat niet compleet afhankelijk is van de leidster. Kinderen worden vaak met elkaar vergeleken. Wij gaan er vanuit dat ieder kind competent is, als de voorwaarden om tot ontwikkeling te komen aanwezig zijn. Ieder kind is voor ons uniek en volgt zijn eigen ontwikkelingsplan.

Positief opvoeden

Maria Montessori gaat uit van een positieve opvoeding en benadering van de kinderen. In deze paragraaf leest u vooral op welke manier we de positieve opvoeding op de Groene Ring toepassen. Uitgangspunt in het pedagogisch handelen is dat ieder mens beschikt over veel positieve aspecten. Belangrijk is dat deze positieve kanten ook uit het kind komen. Door als leidster een positieve attitude te tonen aan de kinderen, zullen kinderen daar zeker baat bij hebben. Er wordt op een vriendelijke manier met de kinderen gepraat. Kinderen worden serieus genomen, zodat ze zich geaccepteerd voelen als mens. Door in te gaan op de positieve kanten van een kind, krijgt het zelfvertrouwen en zelfrespect. Deze basis wordt al op zeer jonge leeftijd gelegd. Leidsters proberen actief te luisteren naar wat kinderen zeggen. Dit wordt niet alleen geuit in woorden, maar ook non-verbaal door de lichaamstaal van een leidster. Een leidster neemt de tijd voor een kind, zodat het voelt dat het belangrijk is en aardig wordt gevonden.

Bij het opvoeden heeft een kind regels en grenzen nodig om zich zo goed mogelijk te ontplooien. Bij het dagelijks handelen wordt ernaar gestreefd om kinderen zoveel mogelijk op positieve wijze te benaderen. Leidsters en stagiaires geven zoveel mogelijk het goede voorbeeld in hun gedrag en taal. Een positieve, vriendelijke en open uitstraling is een voorwaarde voor de houding van een leidster. O.a. door taal zullen kinderen op een positieve wijze worden gestimuleerd in hun gedrag.

Leidsters benoemen zoveel mogelijk het gedrag dat gewenst is. Belangrijk is dat kinderen korte, heldere instructies krijgen. Soms kan er bij worden verteld waarom bepaald gedrag gewenst is, maar dat is afhankelijk van de leeftijd van het kind en de situatie. Er wordt niet vaak gezegd door leidsters: “Wat goed!” Uiteraard wordt een kind vaak positief bekrachtigd, maar wij gieten dit in een andere vorm. Vanuit dit uitgangspunt werken wij zelden met concrete beloningsvormen zoals stickers. Kinderen krijgen wel eens een sticker, maar dan allemaal en niet omdat een kind iets in onze ogen ‘zo goed’ heeft gedaan. Wij willen kinderen niet op zo’n manier met elkaar vergelijken, omdat ieder kind uniek is en goed zoals het is.

Naast taal krijgt een kind ook (positieve) aandacht door een knuffel, een lach etc. Bij deze visie is een neutrale houding van een leidster heel belangrijk. Als een kind een ander kind slaat zal de leidster hier zeker iets van zeggen, maar de manier waarop is erg belangrijk. Een kind zal moeten leren dat het gedrag van slaan niet kan en dat een ander kind hierdoor verdrietig is, omdat dit pijn doet. Een leidster zal zoveel mogelijk neutraal moeten blijven in haar gezichtsmimiek waardoor het kind zich niet afgewezen voelt. Het andere kind wordt niet teveel als slachtoffer gezien waardoor het ene kind als ‘slecht’ en het andere kind als ‘zelig/goed’ wordt bestempeld. Er wordt respectvol met beide kinderen gecommuniceerd. Belangrijk is ook dat er direct na een voorval met het kind/de kinderen wordt gepraat.

Communicatie vindt zoveel mogelijk plaats vanuit waarnemingen en ik-boodschappen. “Ik zag dat je Pim schopte. Ik vind het niet leuk als je iemand schopt. Dat doet pijn”. In minder erge situaties is soms het benoemen van je waarneming voldoende om bepaald gedrag te doen veranderen: “Ik zie dat je het vorige werkje nog niet hebt opgeruimd”.

Kinderen die vaker ongewenst of onprettig gedrag vertonen worden in eerste instantie extra geobserveerd. Belangrijk is om als leidster goed zicht te krijgen wat er vooraf gaat aan de momenten van ongewenst gedrag. Om opgebouwde spanning te voorkomen is het ook erg belangrijk dat een kind zijn emoties kan en mag uiten op momenten dat dit belangrijk is. Een kind dat bijvoorbeeld verdrietig is bij het afscheid nemen wordt door een leidster liefdevol benaderd met begrip. Ze kan bijvoorbeeld verwoorden: “ Je bent verdrietig hè omdat mama nu even weg is? Dat snap ik.... Mama komt jou aan het eind van de ochtend weer ophalen..... Vind je het fijn om even bij me te zitten of wil je nog even bij het raam zwaaien?” In dit voorbeeld krijgt het kind de tijd om zijn emoties er even te laten zijn. In sommige situaties van ongewenst gedrag is negeren een goede optie. Sommige kinderen willen graag aandacht ongeacht of dit positief of negatief is. Als er minder wordt gelet op het gedrag, of er niet teveel een issue van wordt gemaakt, dan kan het gedrag zich ook ten positieve veranderen. Wij hebben voor ongewenst gedrag geen standaard oplossingen. We kijken hierbij vooral naar het gedrag of de situatie die voorafgaand aan het ongewenste gedrag plaatsvindt. Onze ervaring is dat bij een voorspelbaar, positief groepsklimaat, waarbij de leidster telkens een positieve houding heeft, de kinderen ook positiever reageren, dan wanneer dit niet het geval is. Ook het aangeven van duidelijke grenzen is een belangrijke voorwaarde voor een positief groepsklimaat.

Uiteraard kunnen zich situaties met kinderen voordoen waar wij als team geen antwoord op hebben. Als peuterspeelzaal hebben wij de functie van vroeg signalering. Kinderen kunnen worden aangemeld voor een zorgbespreking met de intern begeleider van de basisschool. Dit altijd na overleg met ouders. Zo nodig melden we een peuter aan bij het Zorg advies team (ZAT 0-4 jaar) in de gemeente Duiven. In overleg met ouders zullen we deskundige hulp inschakelen. In geval van een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling volgen we het protocol.

4.2. De ontwikkeling van het kind

4.2.1. Motorische ontwikkeling

Onder motoriek verstaan we: het bewegen van de mens. We maken onderscheid tussen de grove en fijne motoriek, ook wel de grote en de kleine motoriek genoemd. Onder grove motoriek verstaan we de gebaren en bewegingen met behulp van spieren en spiergroepen dichtbij de romp, zoals: lopen, zwaaien, zitten, rollen, kruipen, bukken, traplopen, fietsen en duikelen. Onder fijne motoriek verstaan we de kleine bewegingen die met handen en/of vingers worden gemaakt zoals: het vasthouden van een potlood, het leggen van een puzzel, kralen rijgen, knopen dichtdoen en het sturen van een tekenstift over papier. Het leren beheersen van de spieren verloopt in een vaste volgorde. De spierbeheersing breidt zich langzamerhand uit over het hele lichaam, waarbij de onderste spieren het laatst aan bod zijn. Pas op ongeveer zesjarige leeftijd is een kind in staat om op één been te staan. Voor alle genoemde en te noemen tijdstippen geldt het volgende: het gaat om een gemiddelde, sommige kinderen zijn wat vlotter, andere wat trager.

Hoofddoel

Het kind leert de lichamelijke bewegingsfuncties beheersen.

Bij peuters komen er steeds meer variaties in bewegingen, zoals bijvoorbeeld, springen, rollen, of klimmen en klauteren op een klimrek. Peuters oefenen in het hollen/rennen. Eerst nog met stramme beentjes, maar gaandeweg steeds soepeler. Voor jonge peuters is het nog een heel karwei om een schaar, of een potlood te hanteren. De coördinatie met de armbewegingen lukt pas als ze de juiste greep beheersen. Een peuter kan bijvoorbeeld al wel zijn broek aantrekken, maar nog niet altijd de knopen zelf dichtdoen.

Voorbeelden van het stimuleren van de motorische ontwikkeling zijn:

- De leidster doet regelmatig bewegingsspelletjes met de peuters. Dit zijn spelletjes waarbij de peuters bijvoorbeeld bewegingen mogen nadoen;
- Kinderen die dat willen, kunnen tekenen, knippen, prikken, schilderen of kralen rijgen etc.
- In de peutergroepen zijn div. zelfgemaakte werkjes die een beroep doen op de fijne motoriek o.a. pincetwerkje met watten, sorteren op kleur, maar ook met de cilinderblokken oefenen de kinderen de fijne motoriek en de oog-hand coördinatie.

4.2.2. Zintuiglijke ontwikkeling

Het waarnemen van allerlei gegevens uit de ons omringende wereld doen wij door middel van onze zintuigen. Op basis van deze zintuiglijke informatie kan de mens zich aanpassen aan de omstandigheden van de omgeving. Zintuigen zijn organen in ons lichaam die rechtstreeks bij ons waarnemen betrokken zijn. Het zijn als het ware ontvangstcentra die de prikkels uit de omgeving opvangen. We onderscheiden de volgende vijf zintuigen: zien, horen, ruiken, proeven en voelen (de tastzin).

Hoofddoel

Het kind leert op basis van zintuiglijke informatie de wereld kennen en leert deze informatie te gebruiken om zich aan te passen aan de omstandigheden van de omgeving.

In de peuterleeftijd is het van belang om regelmatig nieuwe zintuiglijke prikkels aan te bieden. Het kind kan op deze wijze de wereld verkennen, ordenen en leren zich aan te passen aan veranderende omstandigheden.

Voorbeelden van het stimuleren van de zintuiglijke ontwikkeling:

- De leidster heeft een werkje gemaakt waarbij kinderen diverse voorwerpen kunnen sorteren op kleur, afmeting of voorwerp.
- In de peutergroep bevindt zich een kast met montessori-materialen die de zintuigen prikkelen. Voelen: ruw-glad plankjes, voelzakjes, cijfers voelen, stoffendoos etc. Horen: gehoorzoekers om verschillende geluiden waar te nemen, liedjes zingen. Zien: kleurspoelen, vormen plankjes, geometrische figuren, kleurpotloden etc. Ruiken : Geurkokertjes en extra aandacht bij het fruit eten.

Kinderen mogen zelf experimenteren en werken met deze materialen, maar de leidster kan ook een lesje geven, bijvoorbeeld: hoe draag ik het materiaal of een lesje over de begrippen: klein – groot, klein – kleiner, klein – kleiner – kleinst, groot – groter, groot – groter – grootst. Zowel de zintuiglijke ontwikkeling, als de motorische, de cognitieve en de taalontwikkeling worden hierbij aangesproken.

4.2.3. De cognitieve ontwikkeling

De gedachten van een mens staan, als hij wakker is, eigenlijk nooit stil. Een groot deel bestaat uit ongerichte gedachten, maar steeds wordt dat afgewisseld door iets waar hij gericht over moet nadenken. De ontwikkeling van dit denken, noemen we de cognitieve ontwikkeling. Bij de cognitieve ontwikkeling gaat het om het kunnen onderscheiden en het herkennen van voorwerpen en eigenschappen en het kunnen leggen van verbanden tussen gebeurtenissen. Later leren kinderen ook rangschikken naar verschillende kenmerken zoals: grootte, kleur en vorm. Door dingen vast te pakken, te bekijken en te manipuleren, komen ze steeds meer achter de aard van dingen. Door ervaringen die het kind spelenderwijs opdoet, vormt het zich mentale beelden van de werkelijkheid. Het kind wordt zich bewust van zijn omgeving. Het kind doet kennis op van de wereld om hem heen door middel van waarnemingen, voorstellingen en herinneringen.

Daarnaast is het zelfstandig kunnen bedenken van oplossingen voor problemen een belangrijk onderdeel van de cognitieve ontwikkeling. Het denken van het kind ontwikkelt

zich, doordat het steeds beter leert informatie uit de omgeving te ontvangen, te verwerken en zijn gedrag daarbij aan te passen.

Hoofddoel

Het kind leert probleemoplossend, logisch en abstract te denken en te handelen. Daarnaast kan het kind zich aanpassen aan veranderende situaties, waarbij opgedane ervaringen een lering vormen voor de toekomst.

De cognitieve mogelijkheden van de peuter worden steeds groter. Het kind leert verbanden te leggen tussen gebeurtenissen. Het leert bijvoorbeeld dat het speelgoed moet zoeken op de plaats waar hij er het laatst mee heeft gespeeld, of waar hij het 't laatst heeft gezien. Peuters kunnen beelden vormen in hun hoofd, beoordelen, indelen (honden en katten zijn dieren, kopjes en borden zijn vaatwerk) en dingen op een rij zetten (blokken op grootte rangschikken). Hun geheugen is al goed ontwikkeld en ze kunnen beter met abstracte begrippen overweg, zoals: groot-klein, meer-minder, hetzelfde-anders en kort-lang. De primaire kleuren (rood, geel en blauw) worden zoveel mogelijk spelenderwijs aangeleerd. Voor kinderen die daar aan toe zijn ook de secundaire (groen, paars, oranje) en de overige kleuren. Ook worden vormen aangeboden zoals: cirkel, vierkant, driehoek.

Voorbeelden van het stimuleren van de cognitieve ontwikkeling:

- De leidster heeft gezien dat een peuter veel moeite heeft met puzzelen. Ze biedt het kind een puzzel aan en gaat deze samen met het kind maken. Ze vertelt bijvoorbeeld over de eigenschappen van een hoek-puzzelstuk. Ze laat het kind de vorm voelen, zowel in de puzzel, als van het puzzelstuk. Ze wijst de peuter op de volgorde hoe een puzzel het gemakkelijkst gemaakt kan worden (eerst de hoekjes, dan de randjes). Het kind werkt vervolgens zelf verder aan de puzzel.
- De leidster biedt kinderen begrippen aan zoals; op, onder, naast, boven, achter, vooraan, in, licht-donker, zwaar-licht. Na het aanbieden van een bepaald begrip, kan ze checken of een kind het begrepen heeft. Ze vraagt aan: "Leg deze sloffen maar in de bak". Of bijvoorbeeld: "Ga eens naast Jasmijn zitten". Of ze laat twee afbeeldingen van tegenstellingen zien. Het kind benoemt de begrippen.
- In de peutergroep is divers materiaal die de cognitieve ontwikkeling van de kinderen spelenderwijs stimuleert. Enkele voorbeelden van deze materialen zijn: montessorimateriaal, puzzels, sorteerwerkjes en door de leidsters zelf gemaakte thema werkjes (bijv. de bakker).

4.2.4. De taalontwikkeling

De taalontwikkeling valt in principe onder de cognitieve ontwikkeling, maar wij hebben deze toch gesplitst om de taalontwikkeling specifieker te beschrijven.

Om goed te kunnen functioneren in onze samenleving, die sterk wordt gedomineerd door gesproken en geschreven taal, is het van groot belang dat mensen kunnen communiceren via taal. De taalontwikkeling is een heel breed veld dat bestaat uit verschillende onderdelen. Het kind moet leren hoe het klanken kan vormen; het moet leren dat taal een symbolische functie heeft. Dit wil zeggen dat het betekenisvol kan praten over iets dat niet aanwezig is en

het moet leren dat er een relatie bestaat tussen woorden, waardoor er een bepaalde zinsbouw ontstaat. Daarnaast moet het kind ook nog leren dat taal een communicatieve en een sociale waarde heeft; dat het door middel van taal een relatie kan onderhouden met anderen.

De taalontwikkeling is een behoorlijk complex geheel waardoor, van alle dingen die een klein kind moet leren, het praten wel het meest wonderlijk lijkt. Volwassenen spelen een belangrijke rol in de taalontwikkeling van kinderen, door met hen te praten, naar hen te luisteren en hen aan te moedigen.

Een kind leert praten door mensen in zijn omgeving na te bootsen. Gaandeweg krijgen klanken en woorden voor het kind meer betekenis. Als bijvoorbeeld de opvoeder om een bal vraagt, pakt het kind op een bepaalde leeftijd ook echt de bal of wijst het een bal aan. Dit noemen we de passieve woordenschat. Het zijn woorden die een kind wel begrijpt, maar nog niet zelf actief gebruikt. Naarmate een kind ouder wordt, ontwikkelt zich ook de zogenaamde actieve woordenschat. Dit zijn woorden die het kind kent en uitspreekt en gebruikt.

Taal maakt bewust denken mogelijk. Het kind leert dat alles in woorden kan worden gezegd, waardoor het ook verbanden kan leggen en inzicht krijgt in de wereld. De taalontwikkeling en de cognitieve ontwikkeling zijn nauw met elkaar verweven. Taal is een middel om gedachten en gevoelens onder woorden te brengen, waardoor kinderen de blik op de wereld kunnen vergroten. Doordat het kind taal gaat hanteren, krijgt het meer besef van verschijnselen en gebeurtenissen om hem heen.

Hoofddoel

Het kind leert de wereld van gedachten, voorstellingen en begrippen te ordenen en te uiten. Het kind leert dat alles in woorden kan worden gezegd en dat het door middel van taal met anderen kan communiceren.

Tussen het tweede en vierde levensjaar worden de zinnen die een kind maakt langer. Een peuter gaat ook een grotere variatie aan woordsoorten gebruiken. Het kind begint met eenvoudige meervoudsvormen, zoals poppen en appels, en werkwoord vervoegingen te gebruiken. Zinnen bestaan gemiddeld uit drie tot vijf woorden. De actieve woordenschat bestaat uit negenhonderd tot vijftienhonderd woorden. De meeste klanken kan de peuter al goed uitspreken als ze alleen staan; in combinatie met andere woorden leveren sommige klanken moeilijkheden op. Zoals de 's', 'r' en de 'l'.

Voorbeelden van het stimuleren van de taalontwikkeling bij peuters:

- Regelmatig wordt er tijdens een kringgesprek gepraat over diverse onderwerpen. Ook worden er verhalen en versjes voorgelezen en er wordt veel gezongen.
- Tijdens de themaweken worden nieuwe woorden aangeboden en de betekenis ervan wordt besproken. Bijvoorbeeld het woord "rolstoel".
- De leidster benoemt haar handelingen en legt vaak ook uit waarom ze iets doet. "Ik zet het dienblad even daar neer, anders heb jij geen ruimte om te gaan knutselen".

- Kinderen die geïnteresseerd zijn in letters, kunnen materialen kiezen die aan deze interesse tegemoetkomen. Een leidster kan een kind een letterlesje geven als het kind dit wil.
- Leidsters nodigen kinderen zoveel mogelijk uit om taal te gebruiken. Ze maken hierbij gebruik van de Amsterdamse woordenlijst voor kleuters.

4.2.5. Sociaal-emotionele ontwikkeling

De sociaal-emotionele ontwikkeling heeft betrekking op de ontwikkeling van het omgaan met anderen en met het omgaan met eigen emoties. Kinderen gaan in toenemende mate zelfstandig deelnemen aan hun omgeving en nemen gewoonten, waarden en normen over van de groep en samenleving waartoe ze behoren. Door te kijken naar en mee te doen met anderen leert een kind zich te conformeren aan de heersende normen. Het kind leert allerlei sociale regels kennen. Het ontdekt dat er overal regels voor zijn: voor het eten, voor het plassen, voor het opruimen van je speelgoed.

Je mag niet met je handen in het eten grijpen, maar je eten even proeven met een vinger mag wel; je mag geen boekjes kapot scheuren, maar wel een oude krant. Kinderspel kan deze zogenaamde ‘socialisatie’ dienen. Een kind dat in zijn spel een volwassen rol speelt, moet zich immers in de betreffende volwassene verplaatsen. Al spelend krijgt een kind de gelegenheid die gedragingen en emoties te oefenen die horen bij de cultuur waarin het leeft. Langzamerhand krijgt een kind in de gaten waaraan het zich allemaal moet houden om zoveel mogelijk onprettige gevoelens te vermijden.

Hoofddoel

Het kind leert omgaan met anderen en zichzelf. Het kan contacten leggen en relaties onderhouden. Het kind maakt zich gewenste gedragingen en sociale regels eigen. Daarnaast leert het zijn gevoelens te hanteren.

De contacten met andere kinderen worden steeds belangrijker. De peuter doet mee aan gezelschapsspelletjes, spelletjes waarbij je elkaar nodig hebt. In het spel leert het kind contacten leggen en onderhouden, het leert samenwerken en rekening te houden met wensen en behoeften van anderen. De peuter ervaart ook dat regels thuis anders kunnen zijn dan in de peutergroep. De peuter gaat allerlei rollen in het sociale gedrag onderscheiden. Hij speelt op deze leeftijd graag allerlei rollenspellen. Het kind kan op deze wijze emoties naspelen en het helpt hem bij het verwerken van zijn gevoelens. Kinderen krijgen vertrouwen in zichzelf en anderen, tonen interesse en leren mee te voelen met anderen.

Een ander aspect van de sociale ontwikkeling is het leren van ‘manieren’. Ze leren onderscheid te maken tussen eerlijkheid en fatsoenlijkheid. Vaak flappen ze er zeer rechtstreeks van alles uit. Een belangrijke fase in de emotionele ontwikkeling is de ‘koppigheidsfase’. In deze fase realiseren kinderen zich onbewust dat ze een op zichzelf staand wezen zijn. Ze gaan hun eigen naam gebruiken en beseffen dat speelgoed of kleding ‘van mij’ is. Kinderen beginnen aanwijzingen van hun opvoeders niet op te volgen en kijken

hoe ver ze kunnen gaan. Kinderen stuiten op grenzen die volwassenen aan hen stellen, als ze dingen zelf willen doen. Daar verzetten ze zich tegen, maar tegelijkertijd hebben ze de volwassenen ook hard nodig. Deze tegenstelling roept bij kinderen soms gevoelens van angst en spanning op. Na verloop van tijd gaan kinderen zich meer op andere kinderen richten, ze beschikken over meer zelfbeheersing en leren hun behoeften uit te stellen.

Voorbeelden van het stimuleren van de sociaal-emotionele ontwikkeling:

- Een kind wil graag een schenkwerkje doen. Een ander kind is hier mee bezig. Het kind moet wachten totdat het andere kind klaar is.
- Tijdens een kringgesprek wordt aandacht besteed aan verschillende gevoelens. Hier wordt over voorgelezen en vervolgens gepraat. De gevoelens worden benoemd.
- De leidster geeft de kinderen bijvoorbeeld een wellevendheidslesje* 'Dank je wel zeggen als je iets krijgt'. De leidster doet voor hoe je iemand bedankt. Ze vraagt vervolgens een kind of die dit ook kan. Alle kinderen mogen om de beurt een kind bedanken.

*Wellevendheidslesjes zijn lesjes voor het leren van omgangsvormen. Andere voorbeelden van wellevendheidslesjes zijn:

- Iemand een hand geven (en feliciteren)
- Iets aan iemand vragen
- Iemand begroeten
- Door de groep te lopen zonder tegen iemand aan te botsen

4.2.6. Ontwikkeling van de zelfstandigheid

Een kind is lang afhankelijk van de verzorging en bescherming van volwassenen, maar het is niet de bedoeling dat het dat blijft. Het moet een zelfstandige volwassene worden die voor zichzelf kan zorgen en zichzelf kan beschermen. Zelfstandig worden heeft onder andere te maken met zelf tanden poetsen, zichzelf wassen, zichzelf aankleden, zelf naar de wc gaan en zelf eten en drinken. Deze ontwikkeling is nauw verbonden met de ontwikkeling van de grove en fijne motoriek. Kinderen kunnen pas zelfstandig brood eten als ze in staat zijn om iets vast te pakken, of kunnen pas een sok aantrekken als ze de arm-beencoördinatie beheersen. Al die ontwikkelingen samen maken dat kinderen uiteindelijk zonder directe hulp van volwassenen hun leven kunnen leiden.

De drang om het zelf te kunnen, om de eigen vermogens te gebruiken, te onderzoeken hoe de omgeving eruit ziet en wat er te beleven valt, is ieder kind eigen. Dat betekent speelmaterialen en ruimte bieden om de nieuwsgierigheid te bevredigen en tegelijkertijd de grens te stellen bij onderzoek dat gevaar oplevert voor het kind zelf of voor anderen. Het ene kind is eerder zelfstandig dan het andere. Per kind moet bekeken worden wat het aan kan, zodat de eisen die aan een kind gesteld worden aansluiten bij de mogelijkheden die het heeft. Als het kind ergens aan begint, of iets zelfstandig heeft gedaan is het van belang dat dit gedrag wordt gecompimenteerd als dit nieuw is voor het kind. Zo wordt een kind aangemoedigd om het een volgende keer weer te proberen.

De pedagoog Maria Montessori had als belangrijkste stelling: "*Help/leer mij het zelf te doen.*"

Hoofddoel

Het kind leert voor zichzelf te zorgen en zelfstandig te functioneren met een positief gevoel van eigenwaarde.

Een opgroeiende peuter wil op een gegeven moment alles zelf doen. Hij wil zelf drinken inschenken, zelf zijn handen wassen en protesteert als een ander dit voor hem wil doen. Enerzijds wil en kan het kind veel dingen zelf, anderzijds kent het zijn eigen mogelijkheden en beperkingen nog niet. De leidster zal daarom een omgeving creëren waarin een kind op een veilige manier zoveel mogelijk zelf kan doen.

Kinderen worden in de peuterfase zindelijk. Kinderen geven zelf aan als ze er aan toe zijn om zindelijk te worden. Het zindelijkheidsproces kun je niet dwingen. Naarmate kinderen ouder zijn, krijgen ze beheersing over de sluitspieren van de blaas en de darmen. Ze worden zich bewust van hun ontlasting en kunnen dan zindelijk worden.

Voorbeelden voor het stimuleren van de zelfstandigheidsontwikkeling:

- De ruimte is zo ingericht dat peuters zelf materialen kunnen pakken en opbergen.
- De leidster geeft kinderen lesjes voor het leren hanteren van materiaal, zoals: het dragen van de roze toren, een schaar, een gieter, een stoel, potloden, etc.
- De materialen van de kinderen zijn dusdanig dat kinderen hier zelfstandig mee aan de slag kunnen.
- Peuters trekken zelf hun jas aan en uit. Leidsters zullen kinderen stimuleren om van moeilijke handelingen deelstappen te verrichten. Een rits van een jas dicht doen is vaak nog erg lastig. De peuter kan vervolgens wel zelf de rits omhoog doen. Kinderen pakken zelf hun jas en hangen deze op.
- De leidster houdt in de gaten of kinderen interesse tonen in de wc of het potje. Als dit zo is, zal ze een kind hier iets over vertellen of er een boekje over voorlezen.
- Kinderen worden uitgenodigd om zelf hun gebruikte materialen op te ruimen en hun tafel schoon te maken.
- De peuters verzorgen een eigen plantje.

4.2.7. De creatieve ontwikkeling

Het stimuleren van de creativiteit wordt vooral gedaan door het kind te laten experimenteren met diverse materialen en technieken. Zo wordt er bijvoorbeeld gewerkt met klei, verf, deeg, zand en water. Deze manier van experimenteren is belangrijk, omdat een kind wordt aangemoedigd om nieuwe ervaringen op te doen, te exploreren en dingen op een wijze te doen die voor hem bevredigend is. Daarnaast leert het kind spelenderwijs om te gaan met onder meer vormen en kleuren.

Door de creativiteit te stimuleren, krijgen kinderen de kans hun talenten volledig te verkennen, ontplooien en benutten. Alle werkstukken, die door de kinderen worden geproduceerd, worden met respect behandeld. Er bestaat immers geen verkeerde manier om een schilderij te schilderen. Te veel aanwijzingen en suggesties kunnen de creativiteit

van het kind afremmen. Het is belangrijk dat het werkstuk een product van het kind zelf wordt. Het belangrijkste is dat het kind plezier heeft in zijn handelingen. Het kind moet niet gedwongen worden om iets te doen. Alleen op deze manier kan een kind expressief bezig zijn en kan het zich uiten via het werken met de materialen.

Een andere manier van creatief bezig zijn is het omgaan met dans en muziek. We kunnen niet genoeg benadrukken dat het bij creatief handelen vooral gaat om het plezier in het werken met materialen en technieken. We werken procesgericht en niet productgericht. Het gaat immers niet om het eindproduct, maar om het handelen en verkennen van materialen en eigen mogelijkheden.

Hoofddoel

Het kind leert nieuwe combinaties te maken van voorstellingen, waarnemingen en herinneringsbeelden. Daarnaast leert het kind nieuwe materialen en technieken kennen en leert zich expressief te uiten door middel van de diverse technieken.

Peuters maken zich technieken eigen die meer een beroep doen op de fijne motoriek.

Kinderen experimenteren zoveel mogelijk vrij met diverse materialen en technieken.

Voorbeelden van het stimuleren van de creatieve ontwikkeling:

- De leidster heeft een voorbeeldwerkje gemaakt. Het materiaal ligt klaar. Kinderen die dit willen, kunnen op eigen wijze ook dit werkje maken.
- De leidster laat dansmuziek horen. De peuters worden vervolgens uitgenodigd te dansen en bewegen op de muziek. Zij worden vrij gelaten in de manier waarop ze willen bewegen. Ook kan ze een vorm aanbieden waarbij zij of een kind een beweging voordoet waarna de kinderen dit nadoen.
- Voorbeelden van creatieve technieken waarmee onze peuters kunnen werken zijn:
Tekenen met potloden of wasco
Schilderen/verven
Prikken
Scheuren
Verven met water op een bord

Hoofdstuk 5 Het groepsgebeuren

5.1. Groepen en locaties

De Groene Ring heeft 2 locaties t.w. Zuid (Bergdravik 2) en Noord (Schoolstraat 14).

Zuid heeft een maandag-donderdag en een dinsdag-vrijdaggroep. Noord heeft een dinsdag-vrijdaggroep.

De mogelijkheid bestaat om uw kind meer dan 2 ochtenden te laten deelnemen.

5.2. Plaatsingsbeleid en groeps grootte

De peutergroepen staan open voor alle kinderen van 2 tot 4 jaar. Aanmelding gebeurt door de ouders bij de directie van school/peutergroep. In dit gesprek komen specifieke begeleidingsvragen aan de orde en worden de verwachtingen van ouders afgestemd op de mogelijkheden en werkwijze van het Montessorionderwijs. Een rondgang door de peutergroep en de school vormt een onderdeel van deze kennismaking. In de praktijk stromen de meeste peuters door naar onze basisschool. In principe bezoeken de peuters 2 dagdelen een vaste groep. De directie kan peuters op meerdere dagdelen plaatsen. Wanneer er geen plaats meer is in een peutergroep (max.16 kinderen) kan het kind op een later moment instromen. In de groep zijn in principe maximaal 16 peuters geplaatst onder toezicht van twee beroepskrachten. Bij minder dan 8 kinderen volstaat een beroepskracht. In geval van calamiteiten kan altijd teruggevallen worden op collega's van de basisschool.

5.3. Observatie en registratie

Een onmisbare vaardigheid van leidsters, is het observeren van het kind en het in beeld brengen van de ontwikkeling. Naast een grote mate van ervaring en specifieke vaardigheid in het observeren, maken de leidsters gebruik van een observatielijst en de CITO peutertoets (incidenteel) De ontwikkeling van het kind wordt bijgehouden in de administratie van de leidster en vastgelegd in het eind-overdrachtsformulier.

5.4. De extra zorg

Onze peutergroepen worden geleid door ervaren leidsters met recente kennis. Een groot voordeel van onze geïntegreerde peutergroepen is de doorlopende leerlingenzorg. De specifieke kennis van ontwikkelingsstoornissen en de extra aandacht van de Intern begeleiders van de school wordt ook ingezet in de peutergroepen. De Intern begeleider neemt deel aan het Netwerk 0-4 jarigen en een van de leidsters nam van 2010-2012 deel aan de werkgroep VVE van het Samenwerkingsverband.

Consultatiebureau

De leidsters van de peutergroepen kunnen na overleg met ouders contact opnemen met het consultatiebureau. Kinderen waarover beide partijen zich zorgen maken, worden kort doorgesproken, zodat inzet van intensieve hulp voorkomen kan worden. Indien de zorgen aanleiding zijn tot verbreding van de aanpak, zal een kind volgens de bestaande procedure ingebracht worden in het Zorg-Advies-Team

Vindplaats gericht werken:CJG

Medewerkers van het CJG zijn regelmatig aanwezig op de peutergroepen van de Groene Ring.

Zij is een aanspreekpunt voor de ouders met vragen/opmerkingen t.a.v. problemen waar zij tegen aan lopen. Doordat zij met regelmaat op de locatie te vinden is, is het aanspreken zeer laagdrempelig, met als doel ouders en kinderen in een vroeg stadium te helpen en bij te staan bij, eventuele, problemen en/of zorgen.

Sociaal team

De beroepskrachten kunnen na overleg in het schoolondersteuningsteam een kind aanmelden bij het sociaal team van de gemeente Duiven.

Door samen te werken moet worden voorkomen dat de verschillende instanties elk afzonderlijk naar oplossingen gaan zoeken en hetzelfde werk doen. Ouders geven toestemming voor bespreking van hun kind en zijn ook zelf aanwezig. In het belang van het kind kan er, incidenteel, voor gekozen worden een mogelijke probleemsituatie anoniem te bespreken. Uiteraard worden ouders direct betrokken wanneer het wenselijk is een extra handelingsplan in te zetten.

Multisignaal

Multisignaal is een systeem waarin hulpverleners en andere professionals de persoonsgegevens registreren van de jongeren (tot 23 jaar) waarover zij zich zorgen maken. Dat zorgt

ervoor dat de jongeren die hulp nodig hebben, tijdig worden opgemerkt en dat hun hulpverleners elkaar snel vinden. De intern begeleiders hebben toegang tot deze verwijzindex. Als er redenen zijn om een kind aan te melden bij deze index, wordt dit aan ouders gemeld. Dit systeem wordt gebruikt op alle basisscholen in Duiven en door de kinderopvang.

5.5. Tijden

Alle groepen werken op de ochtenden van 8.30 tot 12.45u. Vanaf 8.30 uur zijn de leidsters aanwezig en kunt u uw kind komen brengen. Mocht uw kind verhinderd zijn, dan stellen wij het op prijs wanneer u dat meldt aan de schooldirectie.

Huidige situatie: Alle groepen werken op de ochtenden van 8.45 tot 11.45u. Vanaf 8.30u zijn de leidsters aanwezig en kunt u uw kind komen brengen.

5.6. Vakanties en vrije dagen

De peutergroepen volgen de schoolvakanties. (zie infoboekje). Incidenteel kan een ochtend verplaatst worden bijv. bij een gezamenlijk feest. Dit wordt tijdig aan de ouders meegedeeld.

5.7. Een ochtend peutergroep

Vanaf 8.30 u. komen de kinderen binnen. Ze trekken hun (over)sloffen aan en geven de juf een hand. Daarna wordt het plantje verzorgd en een werkje klaar gelegd. Om 8.45 u. nemen de ouders afscheid. Samen met de kinderen neemt de juf de presentielijst door en worden de zorgjes verdeeld. Hierna gaan de kinderen aan de slag met hun werkje. Dit kan aan tafel of op een mat op de grond zijn. De leidster stimuleert het samen werken in de hoeken. Na dit vrije werkblok ruimen de kinderen gezamenlijk op en gaan in een kring zitten. “Wat heb jij vandaag al gedaan? Welk lied zullen we gaan zingen?”

Werken maakt hongerig. De kinderen halen zelf hun tas uit de bak. “Wat zit in jouw trommeltje?” Na het eten gaan ze naar de wc en is het tijd om lekker te bewegen. Met mooi weer is dat buiten. Fietsen, zandbak, speelhuisje, kippen en bomenpad. Bij slecht weer blijven ze in het aangrenzende speellokaal. Hier worden de klim- en speeltoestellen opgesteld en zijn er bewegings- en kringspelletjes of bewegen op muziek. De ochtend wordt afgesloten met de stoel in de kring. Liedjes zingen, woordenschat oefenen, voorlezen of een lesje met het Montessorimateriaal en nog veel meer.

5.8. Wennen en afscheid nemen

Voor de komst van het kind heeft de leidster telefonisch contact gehad met de ouders en alle zaken besproken. Tijdens het inschrijfgesprek hebben ouders en/of kind een rondleiding gehad door het gebouw en het lokaal bekeken. Het is verstandig kinderen te laten wennen

aan het feit dat de ouders weg zijn, maar altijd weer terug komen bijv. door te logeren bij oma/opa of even bij de buurvrouw blijven.

Wanneer het kind voor de eerste keer op school komt, mogen de ouders wat langer in de groep blijven, totdat het kind zich op zijn/haar gemak voelt. Als de ouder besluit weg te gaan, wordt kort maar duidelijk afscheid genomen. Zo nodig belt de leidster in de loop van de ochtend om te laten weten hoe het gaat.

5.9. Verjaardagen en feestdagen

De verjaardag van het kind is natuurlijk een feest, dat gevierd moet worden met de andere peuters en de ouders. Overleg met de leidsters over het tijdstip waarop de verjaardag gevierd wordt en over de traktatie wordt op prijs gesteld o.a. in verband met allergieën. Voor een traktatie gaat de voorkeur uit naar een gezond alternatief in plaats van snoepgoed. Jaarlijks worden meerdere feesten gevierd, zoals het herfst/kabouterfeest, Sinterklaas, Kerst, carnaval- en het Montessorifeest. Deze feesten worden, afhankelijk van het feest, gevierd met (onderbouw) kinderen van de basisschool.

5.10. Ziek

In de peutergroep willen wij verantwoord omgaan met zieke kinderen. Een kind dat zich ziek voelt hoort thuis te zijn. Een kind dat wel ziekteverschijnselen vertoont (bijvoorbeeld ontstoken ogen, waterpokken, wat koortsig) maar zich niet ziek voelt mag in principe wel op de peutergroep komen. Dit in overleg tussen de ouder en leidster.

Het kan ook voorkomen dat een kind ziek wordt op de peutergroep. In dat geval wordt de ouder/verzorger ingelicht en wordt samen overlegd of het kind opgehaald moet worden. We kijken naar de gesteldheid van het kind: kan het nog meespelen in de groep, voelt het zich nog prettig en in hoeverre is het een extra belasting voor zowel het kind als de leidster. Er wordt samen overlegd of het zieke kind binnen een bepaalde tijd kan worden opgehaald en hoe tussentijds te handelen. Als uw kind ziek is en de peutergroep niet kan bezoeken, dan horen wij dit graag.

In geval van besmettelijke ziekten, diarree en luizen informeert de leidster de ouders/verzorgers en worden er extra hygiëne maatregelen genomen, volgens voor volgens Richtlijn in map kindercentrum en gezondheid/ zo nodig overleg ggd

Kinderen krijgen soms geneesmiddelen (op recept van een arts verkregen) of andere middelen (bijvoorbeeld zelfzorgmiddelen) voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook gedurende de tijd dat zij op de peutergroep aanwezig zijn. Hierbij wordt gedacht aan pufjes bij astma, antibiotica of zelfzorgmedicatie.

Indien de ouders ons vragen deze middelen aan hun kind te geven zal de ouder gevraagd worden schriftelijk toestemming te geven ("overeenkomst gebruik van geneesmiddelen/

eenvoudige handelingen”). Medicijnen dienen meegegeven te worden in de originele verpakking, voorzien van een gebruiksaanwijzing.

In uitzonderlijke gevallen zullen ouders ons vragen medische handelingen te verrichten. Dit gaat in overleg met de leidinggevende. Het is aan de beroepskracht om te bepalen of hij/zij medicijnen aan een kind wil verstrekken. Ouders/verzorgers krijgen ten alle tijden de mogelijkheid om zelf de medicijnen toe te dienen.

5.11. Schoonmaak

Na ieder gebruik wordt de groepsruimte en het toilet schoongemaakt. Het speellokaal en de buitenruimte vallen onder het schoonmaakplan van de school. Enige keren per jaar wordt het materiaal in de groep grondig schoongemaakt, hulp van ouders wordt hierbij zeer op prijs gesteld.

Hoofdstuk 6 Veiligheid

6.1. Inleiding

Het woord **veiligheid** heeft betrekking op twee aspecten. Ten eerste betekent het dat de omgeving -waarin het kind zich ontwikkelt - dusdanig moet zijn ingericht dat de kans op lichamelijk letsel zo gering mogelijk is; de omgeving is letterlijk veilig. Hierbij kan gedacht worden aan: kindvriendelijk en solide speelmateriaal, beveiliging van de omgeving door middel van afscherming van scherpe punten, vingersafes op de deuren, afgeschermd stopcontacten en brandpreventie-maatregelen. Als de peuters buiten hebben gespeeld in de struiken zullen de leidsters de ouders vragen hun kind te controleren op tekenen.

Er wordt jaarlijks een risico inventarisatie gemaakt (risico-monitor). Deze wordt ingevuld door de hoofdleidster. Tijdens het 6 wekelijkse overleg wordt telkens een aspect besproken. Het calamiteitenplan geldt uiteraard niet alleen voor de peutergroepen, maar voor het gehele gebouw. Er zijn opgeleide bedrijfshulpverleners, EHBO'ers en een veiligheidscoördinator aanwezig. Binnen de organisatie wordt een ongevallenregistratie bijgehouden. Er is een geldige gebruikersvergunning aanwezig, afgegeven door de brandweer. Jaarlijks wordt een ontruimingsoefening gehouden.

Daarnaast betekent **veiligheid** dat het kind zich emotioneel veilig bij ons voelt. Het voelt zich thuis, vertrouwd en beschermd. Het kind moet het gevoel hebben, dat het een plaats heeft binnen de groep en welkom is. Deze emotionele veiligheid wordt, onder andere, verkregen door: een vaste groepssamenstelling, een vast en voorspelbaar dagritme, vaste rituelen (bijvoorbeeld bij verjaardagen of het afscheid nemen), door de gevoelens van kinderen serieus te nemen en consequent op te voeden en regels te hanteren die voor kinderen duidelijke grenzen aangeven. Door emotionele veiligheid te bieden ervaart het kind dat de leidster hem serieus neemt en helpt bij onprettige en moeilijke situaties. Naarmate de band

met de leidster sterker is, durft het kind meer op onderzoek uit te gaan en kan het ontspannen de wereld ontdekken.

Vierogen-principe:

De begeleiding van de groep is op zodanige wijze georganiseerd dat de beroepskracht of de beroepskracht in opleiding (stagiaire) de werkzaamheden uitsluitend kan verrichten terwijl zij gezien of gehoord kan worden door een andere volwassene.

De lokalen zijn voorzien van glaswanden en zowel collega's van de school als de interne zorgcoördinator als de directeur houden mede toezicht.

6.2. Kindermishandeling

De Groene Ring beschikt over een meld code huiselijk geweld en protocol kindermishandeling. Deze meldcode zit in de groepsmap die in iedere groep aanwezig is. Daarnaast gebruiken we het 'niet pluisformulier'. De leidsters zijn bekend met de meldcode. Leden van de leerling zorggroep hebben cursussen gevolgd en deze informatie aan de beroepskrachten overgebracht. Zij kennen het protocol en handelen in samenspraak met de zorggroep hier naar. Een medewerker van de Groene Ring participeert in het gemeentelijk Netwerk 12-.

6.3. Rust, regelmaat en reinheid (=hygiëne)

In een drukke omgeving komen zoveel indrukken op een kind af, dat het deze nauwelijks kan verwerken. Daarom is een zekere mate van rust belangrijk. Om deze rust te waarborgen wordt bijvoorbeeld niet teveel speelmateriaal in één keer aangeboden, want dan zou het kind overspoeld kunnen raken. Een rustige groepsruimte vraagt van leidsters om goed naar de ruimte te kijken. Hangt er niet teveel aan de muur? Wat er hangt, is dat (nog steeds) functioneel voor het kind, hangt het op de goede hoogte en zou het ook rustiger (bijv. meer geordend) kunnen?

Rust wordt ook gecreëerd door een bepaalde regelmaat te bieden. Zo wordt er bijvoorbeeld een vast ochtendritme aangehouden in de peutergroep.

Een andere manier om rust en regelmaat te bieden, is het streven naar de aanwezigheid van vaste leidsters op vaste dagen op de groep, zodat de kinderen altijd een bekend gezicht zien. Doordat kinderen op vaste dagen komen, biedt dit ook regelmaat en rust. Daarom vinden wij het ook belangrijk dat kinderen bij voorkeur minimaal 2 dagdelen bij ons komen. Daarom is er de Maandag/donderdaggroep en de dinsdag/vrijdaggroep.

Daarnaast kan "rustgevende" muziek, zang, het aanbieden van een rustige activiteit of een stilte-spelletje bijdragen aan een rustige sfeer. Door de voorbereide omgeving heel doordacht in te richten, ontstaat er vaak al veel rust.

Voor de peutergroep is het van belang dat de zorg hygiënisch en veilig wordt aangeboden. Kinderen zijn gevoelig voor bacteriën en onreinheden. Sommige kinderen stoppen nog voorwerpen in hun mond. Om ziektes te voorkomen is het zaak om zo hygiënisch mogelijk te werk te gaan.

Voorbeelden van maatregelen die de Groene Ring neemt zijn:

- Dagelijks vegen en/of dweilen
- Kapot materiaal weggooien of repareren

Naast de zorg voor een hygiënische omgeving is het ook van belang dat de persoonlijke hygiëne van het kind in acht wordt genomen.

Voorbeelden van maatregelen zijn:

- De handen wassen voor en na het fruit eten
- De handen wassen voor en na het verschonen van de kinderen
- De handen wassen na het buitenspelen.

Hoofdstuk 7 Klachten

Wij willen u vragen om met al uw suggesties, op- en aanmerkingen bij ons te komen. Het is voor ons een fijne gedachte als alles naar wens verloopt en u niet onnodig met problemen rond blijft lopen. Wij staan open voor uw op- en aanmerkingen. Overal waar gewerkt wordt kunnen fouten worden gemaakt. Vaak kunnen fouten weer snel hersteld worden door ze kenbaar te maken. Een enkele keer komt het niet tot een oplossing en blijft een klacht bestaan.

Er is een externe klachtencommissie waar u zich rechtstreeks tot kunt wenden.

De Groene Ring peutergroep is aangesloten bij de geschillencommissie. Voor informatie verwijzen we u naar www.degeschillencommissie.nl

Zij zijn telefonisch op werkdagen bereikbaar op 070-3105310.

Voor een snelle afhandeling van uw klacht kunt u ook de interne route van klachtenafhandeling volgen. U maakt uw klacht kenbaar bij de leidster. U krijgt van haar een klachtenformulier waar u uw klacht op kenbaar kan maken. Op dit formulier worden ook de vervolgstappen en afspraken gemaakt. Als u het niet prettig vindt om uw klacht met de leidster te bespreken, kunt u zich rechtstreeks wenden tot de directeur, Ike Huizenga, van de peutergroep en de basisschool.

Hoofdstuk 8 Voorschoolse educatie (VVE)

De gemeente Duiven wordt door de overheid niet aangemerkt als VVE gemeente, maar bij Montessori Kinderopvang de Groene Ring zijn wel 2 VVE-plaatsen beschikbaar op locatie Zuid aan de Bergdravik 2. De peuter komt dan 4 dagdelen naar de peutergroep. De leidsters zijn hiervoor opgeleid en hebben het Startblokken diploma behaald.

Startblokken is een educatief programma voor alle peuters met veel aandacht voor taal en spel. Een van de leidsters heeft deelgenomen aan de werkgroep VVE van het Samenwerkingsverband De Liemers.